

## Matija Škerbec

### Osebna kronika.

Rojen sem bil v Podcerkvi ,župnija Stari-trg pri Rakeku, dne 5.novembra 1886.

Starši : Matija Škerbec, roj. v Podcerkvi.

Frančiška r.Palčič, roj. v Igavasi.

Moj oče je bil doma iz zelo premožne hiše,prve za graščino v Loški dolini,pri hiši se je reklo pri Urhu,njegov stari oče se je tja priženil iz Poljan .Prej so se pisali pri hiši Baraga. Iz te hiše je bil neki duhovnik,ki je živel v Italiji ,Rim,in je če se ne motim l.1717 poslal domov podobico iz božje poti v Loreto.

Kmalu po mojem rojstvu je oče kupil malo poseststvo, četrt grunta, v Gornjem jezeru ,kamor se je družina preselila.

Ker se je bil stric Janez,ki je podedoval posestvo v Podcerkvi preselil v Ljubljano, je moj oče prevzel upravo njegove kmetije, tako smo se preselili zopet v Podcerkev,od koder sem hodil v šolo v I.razred v Stari-trg in nekaj mesecev še v II.razred.Ker se je stric Janez vrnil iz Ljubljane,smo se zopet vrnili tudi mi na domačijo v Gornjem Jezeru.Moj oče je vsled tega precej trpel škode.

Ko sem bil že okrog 12 let star,sem pričel hoditi iz Gornjega jezera v III.razred ljudske šole v Stari trg in nato sem tam dovršil še 4.razred.

Jesen l. 1900 ,ko sem bil že v 14. letu, sem odšel v Ljubljano in sicer na drugo državno gimnazijo,ki je imela svoje prostore v Bethovenovi ulici v takozvani Waldherrjevi palači.

Da sem mogel v gimnazijo,je omogočil učitelj Jakob Žebre,ki je pisal mojemu stricu, Matevžu Škerbcu, tedaj župniku v Kortah pri Piranu ,Istra,naj bi kaj prispeval,da bi mogel jaz v šole.Jakob Žebre me je imel za zelo nadarjenega fanta. Stric Matevž je obljubil,da bo prispeval mesečno po 5 goldinarjev



za moje šolanje. Učitelj Jakob Žebre je tedaj peljal v Ljubljano k izpitu za sprejem na gimnazijo tri dečke: Janeza Ponikvarja, Franceta Kotnika in mene. Izpit sva napravila le midva s Ponikvarjem, dočim je Kotnik padel. Ponikvar je nato padel koncem prvega leta v prvi šoli in je ostal doma ter kasneje odšel v Ameriko. Tako sem edini jaz ostal iz naše vasi v šoli.

Učitelj Jakob Žebre je izprósil pri tedanjemu ravnatelju Marijanišča in stolnemu kanoniku Andreju Kalanu, da mi je naklonil 3 goldinarje na mesec podpore, to je za hrano opoldan in zvečer v Ljudski kuhinji. Hrana je bila tam zelo pičla, bil sem malokdaj sit dositega. Kruha si nisem mogel kupovati, ker ni bilo denarja. Za stanovanje pri Uršu Dohman Mojškerc na Sv. Petra nasipu in za zajtrk je bil stricev pripevek 5 gl na mesec. V mali sobi smo stanovali 4 dečki in še gospodinja..., ki je za se kuhala tudi v sobi na malem štedilniku. Živela je skromno od študentov...

V drugem gimn. razredu sem pa dobil štipendijo v znesku 204 Kron na leto. Od tedaj sem se moral sam vzdrževati, ker je prenehala striceva podpora in tudi Kalanova zaradi štipendije.

Da sem mogel shajati, sem inžtruiral druge dijake, kar je bilo zelo utrdljivo.

V osmi šoli sem bil nekak dijaški prefekt v dijaškem konviktu, ki ga je ustanovil prof. katehet dr. Gregorij Pečjak v Škofji ulici blizu Belgijske kōsarne. Konvikt je bil nekaj posebne-ga, ker smo se dijaki sami vladali. Sami smo sestavili pravila, ki jih je dr. Pečjak oziroma neki odbor potrdil, in smo sami skrbeli za red med dijaki. Šlo je odlično.

Ker sem šel star v šole, sem moral že v 7. šoli na vojaški nabor. Da ni bilo treba služiti tri leta, sem moral v sedmi šoli napraviti takozvano Intelligenzprüfung, pri posebni vojaški komisiji, da sem tako dobil pravico do enoletne vojaške šole - Einjährig - Freiwilligen Schule - ki je bila šola za rezervne oficirje, do katere so sicer imeli pravico le oni, ki so napravili mature na



srednji šoli..

Bil sem pri naboru potrjen k vojakom, a sem prosil za odlog vojaške službe za eno leto, da napravim maturo. To mi je bilo dovoljeno. Mislil, sem, da bom itak po maturi šel v semi- nišče in ne bo treba služiti vojaškega roka, ker so bili bogoslovci oproščeni vojaščine.

Po maturi 1. 1908 sem takoj prosil za sprejem v bogoslovje v Ljubljani in ko sem prejel tozadevni dekret ..takoj tudi za opros- titev vojaške službe. Bil sem trdno prepričan, da ne bo treba k vojakom.

V počitnicah sem bil kot vsako leto pri strie- cu v Kortah, ko pride od doma nenadno sporočilo, da nisem oproščen vojaške službe in da moram s 1. oktobrom priti k vojakom.. ~~da~~ sem po- klican v vojaško službo k 27. domobranskemu regimentu v Ljubljani. Prvotno sem bil po- trjen k 97. infanterijskemu regimentu, ki je bil v Trstu, a sem bil nato premeščen k domo- branskemu regimentu.

Ko sem šel nato na okrajno glavarstvo v Logatec, posredovat, da bi bil oproščen vojaščin- ne kot bogoslovec, mi je bilo rečeno, da prejšnje leto, ko sem bil potrjen pač še nisem bil bogo- slovec in zato tedaj še ne pravice do opros- titve, da moram torej sedaj odslužiti vojaški rok.

Tako sem 1. oktobra 1908 odšel k vojakom v domobransko vojašnico v Ljubljani, kjer je bila enoletno oficirska šola za tri domobranske regimente : Pulj št. 5, Ljubljana št. 87 27 in Maribor št. 26., če se ne motim. Tu je bila pisana družba vseh raznih avstrijskih narodv.

Ko so nas enoletne prostovoljce preoblekli, nas je prišel pregledat polkovnik pl. Kreysa. Vsakega je vprašal, ko smo stali v eni vrsti, kaj je študiral in kaj namerava potem študi- rati po odsluženem roku. Ko vpraša tudi mene, mu povem, da nameravam nato v bogoslovje.. Začuden je ~~stopil~~ korak nazaj in ponovno vprašal: " Was ,Theologie.." "Jawohl ,Herr Oberst" sem



mu odgo odgovoril On nato: "Sie werden sich bei uns wohl überlegen--se boste pri nas pač šremislili..." Jaz nato: "Ich glaube nicht, Herr Oberst...mislím, da ne, gospod polkovnik."

V šoli za rezervne oficirje sem bil najboljši in tako der Rangälteste...najstarejši po činu in predstavnik vse šole...Pri izpitu septembra 1909 sem napravil tudi med vsemi najbolje izpit za rezervnega oficirja...Naš komandant in nekateri drugi oficirji so se nato na vse načine trudili, da bi me pregovorili, da bi ostal kot aktivni oficir pri vojaki...a sem se odločil, da grem v seme-nišče, kakor sem sklenil že tedaj, ko sem šel v gimnazijo... oziroma vsaj v prvih gimnazijskih razredih že. Kot Kadettfeldwebel sem s sabljo prišel kake 14 dni za drugimi v ljubljansko seme-nišče.

V duhovnika sem bil posvečen v tretjem letni ku in sicer 15. julija 1912.

1913  
Kot semeniški duhovnik sem bil nastavljen za kaplana v Škocijanu pri Novem mestu za kateheta in na takozvano Metelkovo ustanovo. Prevzeti sem moral vso šolo v župniji, pouk veronauka na treh šolah: V Škocijanu, Telčah in v Zameškem. Na Telčah nekako dve uri in pol daleč--sem moral imeti ob nedeljah dopoldansko in popoldansko službo božjo. Služba je bila zelo naporna.

Drugo leto sem si kupil konja, ki sem ga jahal, a so mi ga 1. 1915 odvzeli v vojno, kupil sem drugega, ki sem ga kmalu prehladil. Po treh letih sem se zelo izčrpal in je sam župnik pisal na škofijo, da je tri leta že dovelj službe na takem mestu. Župnik Karel Čuk je bil odličen šef, dober duhovnik in družabnik. Dobro smo se razumeli.

1916  
Mislim da s 1. septembrom 1916 sem se preselil iz Škocijana v Ljubljano, v stolno župnišče, kamor sem bil prestavljen za stolnega vikarja.

V Ljubljani sem poučeval verouk pri Mahru-nemška trgovska šola v letu 1916- 1917- Na vadnici 1916- 1917, na slovenski dvo-



razredni trgovski šoli od 1. 1917 do 1922.

Ko sem prišel okrog 1. sept. 1916 -ali že malo prej v Ljubljano, sem se znašel sredi strastnih političnih prepirrov med katoliškimi krogi, ki so se delili med starine in mladine. Prvotno m<sup>la</sup>adin... ~~oz~~ oziroma nekako neutralen, sem se nato iz moralnih oziroma odločil za dr. Susteršičevo strujo. Vsi ti boji pa so mi zelo zagrenili življenje v Ljubljani.

Junija 1922 je nenadoma umrl v Tržiču župnik Jožef Potokar, s katerim sva bila prijatelj, ker je bil on tudi svoj čas stolni vikar. Zaprošil sem za izpraznjeno župnijo in jo tudi dobil. Preselil sem se v Tržič 1. sept. 1922. To je lepa, a delikatna župnija. Lasniški tovarne Glanzmann & Gassner so bili patroni župnije, kar je župnika delalo odvisnega od lastnikov in ga spravljalo v težave. Politično je SLS v Tržiču pod Potokarjem razpadla, obrtniki so šli z liberalno skupino, ki jih je pridbila. Predsednik SLS je ravno tedaj, ko sem jaz prišel v župnijo, dobil kot poročen mož z drugo žensko otroka, predsednik "katoliškega" Prosvetnega društva pa je živel javno v konkubinatu z neko žensko...

Ker je propadala v Tržiču usnjarska obrt in industrija, pri kateri so bili zaposleni najboljši ljudje, sem ustanovil 1. 1924 v Tržiču "Usnjarsko in čevljarsko zadrugo Runo", ki začetkom 1. 1941 imela nad 100 deavcev in nekako 16 milijonov čistega premoženja... kar ~~da~~ ugotovili Nemci, ki so vse prevzeli. V Tržiču sem tudi kupil in priredil "Rokodelski dom", kjer so imeli rokodelski vajenci in pomočniki stanovanje in je bila tam javna kuhinja.

V poletju 1928 je umrl v Kranju župnik in dekan Anton Koblar. Mislil sem, da bo najbolje, da se umaknem iz Tržiča, da pride nov župnik tja, pa sem zaprosil za izpraznjeno mesto v Kranju. ~~Naprosil~~ sem, da je prosil za župnijo Tržič, potem, ko sem jaz dobil Kranj, moj mladi kaplan Anton Vovk, sedaj škof v Ljubljani. Zdel se mi je med vsemi najbolj primeren in sposoben za župnika v Tržiču. Prosil sem patrone,



vse prireditve naših -to je katoliških organizacij.

Med tem časom se je priključila vas Zlato polje kranjski župniji, in se je ločila od Nakla. Tako se je ozemlje župnije Kranj zaokrožilo.

V župnijo sem dobil šolske sestre, ki so vodile gospodinjstvo v Delavskem domu, v Dijaškem konviktu in župnišču, prej pa so že bile v zavodu Marijanišče.

Maja meseca 1. 1932 sem bil pod diktatorskim režimom aretiran. Vsled lažnjivega pričevanja bivšega komunista in tedanjega kraljevega državnega poslanca Milana Mravljeta, ki je pričal, da sem zaklical: "Živijo samostojna Slovenija, živijo republika" na shodu na Primorskem sem bil 1. 1933 obsojen pri državnem sodišču za zaščito države na eno leto ječe, ki sem jo odsedel v Custodia honesta v Sremski Mitrovici. Tam sva se seznanila z dr. Vlado Komarčkom, hrvaškim narodnim voditeljem. Po prestani ječi sem vložil ovadbo proti Mravljetu zaradi krivega pričevanja in krive prisege. Mravlje ~~acer~~ ni bil obsojen, a je sodišče izreklo, da je pričal krivo proti meni "bona fide" ...

V ječi v Beogradu in v Sremski Mitrovici sem se seznanil z mnogimi odličnimi Hrvati in Srbi. Da bi dvignil versko življenje, sem ustanovil že v Tržiču prvi slovenski župnijski list pod naslovom "Cerkveni ~~vstanik~~ glasnik za tržiško župnijo." V Kranju sem ustanovil župnijski list pod naslovom "Kranjski zvon".

Ker so bili ob času kraljeve diktature vrženi iz službe nekateri profesorji, sem ~~povz~~ pozvoročil, da se je ustanovila železna trgovina "Kovina", ki pa kasneje ni sprejela teh v službo, ker so si drugače pomagali. Na ~~ar~~ovški Loki sem ustanovil delaniško družbo "Teza"- teskilno tovarno, da bi katoliški krogi dobili večji vpliv v gospodarstvu Kranja.

Vsa ta podjetja so prevzeli Nemci, ko so okupirali Gorenjsko.



da so ga prezentirali za župnika . Tako sva bila dne 1. decembra 1928 oba skupaj inštalirana v škofijski kapeli v Ljubljani: Anton Vovk za župnijo Tržič in Matija Škerbec za župnijo Kranj.

Po smrti dekana Dolinarja, župnika v Cerkljah sem bil 1. 1936 imenovan za dekana kranjske dekanije in januarja 1941 pa od sv. očeta za papeškega tajnega komornika z naslovom monsignorja.

v Kranju sem obnovil po načrtih univ. prof. Vurnika lepo gotsko župno cerkev, odkrili smo stare gotske freske, napravil nov glavni oltar in en stranki M.B. Popravil zelo zanemarjeno župnišče, razširil zavod Marijanišče, kjer je bila sirotišnica, dnevno zavetišče za otroke, gospodinjstva šola za kmetijska dekleta, zadnja leta pa tudi konvikt za dijakinje na gimnaziji. Obnovil sem nekdanji dijaški zavod v "Škofiji", palači nekdanjega škofa Widmerja, kjer je bilo ca 45 dijakov, ki so nekako duhovno obvladali kranjsko gimnazijo. V konviktu je imela sedež dijaška Katoliška akcija.

Za delavce sem zgradil Delavski dom. Kupili smo staro Myerjevo pivovarno in jo predelali v Delavski dom, kjer je bila javna delavska kuhinja, kjer je bilo dnevno okrog 250 delavcev na hrani, v domu je bila kapela sv. Družine, ločena stanovanja za samske delavce in dekleta, ki jih je stanovalo tma okrog 80 ali še več. Delavski dom je stal okrog 1,800,000 din, ob pričetku druge svetovne vojne je bilo še 400,000 din dolga.

V Kranju - v poslopiju "Škofije" se je nahajala tiskarna zadruga "Tiskovno društvo." Ker njeno vodstvo ni bilo kos svoji nalogi, sem vzel v roke vodstvo te zadruga in tiskarne. Ko sem se vrnil iz ječe v Sremski Mitrovici, sem ustanovil tisknik - časopis "Gorenjec", ki je mnogo pripomogel, da je končno padla največja liberalna trdnjava v Sloveniji - in je dobila župana in večino občinskega



odbora v Kranju skupina, nasprotna liberalni stranki.

Pri podružni cerkvi na Primskovem sem kupil stavbišče poleg tamkajšnjega pokopališča, razširil cerkveno pokopališče, zgradil Prosvetni dom, popravil tam župnišče.

V Kranju sem razširil Ljudski dom, ki je dobil dve dvorani, eno gledališko, drugo za družabne večere. Tam je sedaj mestno gledališče. Razširitev zgradbe je stala nekako 800,000 din, bilo je vse plačano. Toda meni dolguje še nekako 30,000 dinarjev tedanje vrednosti, ki sem jih založil - oziroma posodil cerkvi.

Občini sem prodal stavbišče za novo ljudsko šolo. Bil sem imenovan v odbor - stavbeniki odbor - nove ljudske šole, ki smo jo zgradili v najkrajšem času. Sola je bila najmodernejše v vsej državi. Enako sem prodal nekaj sveta na Farovski Loki. Za izkupiček sem zgradil za župno nadarbinsko novo hišo na Farovski Loki, za Korno ustanovo pa novo hišo v bližini ljudske šole.

Ker je postalo staro cerkveno pokopališče premajhno in je bilo sredi mesta, sem kupil onstran Kokre veliko zemljišče za novo cerkveno pokopališče, ki smo ga kmalu obzidali in lepo uredili. Vsi stroški so bili plačani potem konkurenčne obravnave.

Med vasmi preko Kokre je bila edina vez preko te reke most na Kokriški cesti. Da se ustvari bližja zveza s Hujami, Gorenjo vasjo in Primskovem, sem pozvrščil, da se je zgradil lesen most preko Kokre mimo župnišča. Svet za zgradbo mostu sem dal le v nojenu. Ker so ljudje ta most imenovali Škerbcev most, je to sedanje komunistične voditelje to tako jezilo, da so dali ta most zažgati in podminirati, mesta njega so pa zgradili viseč most, ozek.

Onstran Kokre sem osebno kupil večje zemljišče, ga razparceliral, napeljal tja ceste in vodovod, ter nato prodal posamezne parcele delavcem, ki so ga zgradili precej hiš. Iz čistega dobička sem na tem prostoru zgradil velik športni prostor, kjer so se vršile



je imela Ljudska velik del akcijskega kapitala. Tako sem prišel tudi v upravni odbor Prometne banke.

V Tržiču sem ustanovil Usnjarsko in čevljarstvo zadrugo Runo, ki je imela svojo tovarno za usnje in prilično okrog 100 delavcev, ter ob prihodu Nemcev nekako 16 milijonov dinarjev čistega premoženja.

V Tržiču sem po smrti fin. svetnika Karla Pičca prevzel predsedstvo tamkajšnje Hranilnice in posojilnice, ki sem jo dvignil do lepega napredka.

V Tržiču sem ustanovil Rokodelski dom, zbirališče za obrtnike, stanovanje za samske delavce in nekako ljudsko kuhinjo.

Vzel sem na glavnem trgu v najem gostilno Perko, kjer je sicer prevzelo Kat. društvo sv. Jožefa v svojo upravo vso gostilno, a sem najprej jaz vzel podjetje v najem za društvo in ga tudi največ vodil. Tu se je zbirala katoliška družba. Po dveh ali treh letih je gostilna napravila okrog 100,000 din ali več dobička, ki sem ga izročil svojemu nasledniku, ki je nato po opustitvi gostilne porabil denar za razširitev Našega doma-oziroma zavetišča in sirotišča.

V Kranju sem kmalu po prihodu bil izvoljen v nadzorstvo Hranilnice.

Ustanovil sem tam "Kovino" trgovino z železj nino, ki je imela akcijskega -družbenega kapitala nekako za en milijon dinarjev. Kot že povedano, smo to podjetje ustanovili z Zabetom Jožetom in Gorjancem Ivanom, da bi tja sprejeli profesorje v službo, ki so bili vrženi od režima na ceste.

Kasneje sem ustanovil na Farovski Loki tekstilno podjetje "Teza", ki se je pričelo ravno razvijati, ko je izbruhnila druga svet. vojna. V Kranju sem vodil zadružno tekstarno in jo rešil poloma.

Kaj pogosto sem čul, da sem dober trgovec, najbolj me je jezilo, če je kdo govoril, da sem izgrešil poklic...

Kaj me je kot duhovnika nagnilo, da sem se pričel čel pečati z zadružnim gospodarstvom?



## Gospodarsko socialno delo.

Že kot kaplan v Škocijanu sem bil izvoljen v nadzorstvo pri tamkajšni Hranilnici in posojilnici. Ko se je v Ljubljani ustanovila vsled razdora v katoliškem zadružništvu po krivdi mladinev in je dr. Evgen Lampe ustanovil Zadružno centralo kot osrednjo zadružno zvezo zadrug, ki so se odcepili od Zadružne zveze, so me izvolili na občnem zboru v njeno nadzorstvo.

Po polomu Avstroogerske je imela Zadružna centrala na več krajih države raztreseno razno blago, ki je bilo nakupljeno za domače potrebe, ko je med vojno vsega manjkalo. Večinoma tega blaga je bilo pokradenega ob razsulu in je grozila Zadružni centrali izguba nekako 4 do 5 milijonov Kron.

Ker je poslevodeči ravnatelj kanonik Josip Šiška vsled te katastrofe nekako onemel in so ga prijemali, ker je pozročil več kupčij na svojo roko brez vednosti odbora, sem pričel zahajati v pisarno Zadružne centrale in kar na svojo roko urejevati njene razmere. Kasneje med je odbor nastavljal za poslevodečega upravitelja, ki je imel nalogo, da likvidira to ustanovo, ker ji tudi tedaj vladajoči krogi v Sloveniji ne bi bili pustili živeti iz strahu pred dr. Šusteršičem in njegovo skupino. Nekako 1. 1922 sem končal likvidacijo te zveze, ~~zdržioma~~ <sup>volje</sup> že 1. 1921.

L. 1921 so bile <sup>volje</sup> pri občnem zboru Ljudske posojilnice v Ljubljani, za Kmetško hranilnico največji denarni zavod v Ljubljani na zadružni podlagi. Kregar Ivan mi je ponudil tam mesto odbornika in sem pristal, da sprejem, če bom izvoljen. S. L. S. pa je želela dobiti v roke ta močni denarni zavod in je pričela z vso silo propagirati izvolitev dr. Janko Brejca. Tako sva si na občnem zboru stala kot nasprotna kandidata z dr. Janko Brejcem, a sem jaz prodril s precejšno večino. Od tedaj dalje sem bil vedno v načelstvu Ljudske posojilnice do umika iz Ljubljane 1945.

Ljudska posojilnica je bila nekako primorana, da je prevzela v svoje roke Prometno banko, ki jo je sanirala, da ne bi prišlo do kakih težav, ker



sem bil pri njih le navaden zadružni član. Ko so Nemci prišli na Gorenjsko, so poslali v Tržič v Runo komisijo, ki je pregledovala knjigovodske knjige. Končno vpraša predsednik Majeršič, kaj vendar toliko iščejo, pa mu povedo, da bi radi dobili moj konto... Majeršič jim ga pokaže in pove, da sem le član zadruge kot drugi in da nimam drugega konta.. oziroma premoženja. Tako so zaključili preiskavo. Mislili so, da bodo tam našli "moje milijone", o katerih so komunisti govorili v propagandne namene.

Podobno so tudi komunisti po prevzemu oblasti iskali po knjigah Ljudske posojilnice in Prometne banke "moje konte" in "milijone", a niso ničesar našli, kar bi bili mogli konfiscirati...

Pri vsem svojem ogromnem delu pa sem vedno strogo pazil, da zaradi mojega zadružnega dela ni nikoli trpelo dušnopastirsko delo, ki sem ga skušal vedno opravljati v prvi vrsti vestno. Vse svoje delo na socialnem polju in zadružnem sem imel kot neko pomožno silo pri celotnem dušnopastirskem delu oziroma pri celotni katoliški dejavnosti. Nekoč po prvi svetovni vojni me je povabil odbor Kat. Tiskovnega Društva, da bi vstopil v uredniški zbor pri dnevniku "Slovenec", a sem to povabilo odklonil in izjavil, da jaz želim ostati v dušnem pastirstvu..., ki je moj poklic.

Tudi na časnikarskem polju sem se udeleževal. Kot rečeno sem ustanovil prvi župnijski list v škofiji: "Cerkveni glasnik za tržiško župnijo" in nato v Kranju "Kranjski zvon". Ustanovil sem v Kranju tednik "Gorenjec".. Vse te liste sem moral večinoma sam pisati, zlasti cerkvene, farne. V tisti dobi sem pisal v Slovenec, Domoljub, Resnico, Bogoljub, duhovniško glasilo Vzajemnost sem celo nekaj mesecev urejeval v Ljubljani. Napisal sem knjigo "Senčurski dogodki", kjer sem popisal ves naš proces in vse razmere pod kraljevo diktaturo.



Že kot dijak sem doma videl velikansko revščino v domači hiši in v vsej okolici. Trume so odhajale v Ameriko, mnogi so tam moralno propadli, nekateri izgubili svoje življenje... Tako je vsled nesreče umrl tudi moj brat v Ameriki. Vse to me je gonilo, da sem se posvetil socialnemu vprašanju. A zavedal sem se, da je teorija prazna, da je treba narodu pomagati gospodarsko, da ga osamosvojimo in mu ustvarimo podlago za primerno blagostanje, da ga vse to varovalo pred odvisnostjo liberalnih magnatov in pred vabo socializma, oziroma komunizma.

Vedno sem smatral svoje socialno delo in vse svoje gospodarsko delo kot pritiklino, potrebno karitativno pritiklino, k svojemu dušnemu pastirskemu delu.

V Tržiču sem opazoval, da liberalni kapital povzročil, da so šli celo verni ljudje z liberalno stranko, ker so bili gospodarsko odvisni od njega. Škocijan pri Mokronogu je bil "liberalen", ker so bili reveži po hribih vsi odvisni od magnatov, ki so bili liberalnega mišljenja.

V Kranju je liberalna trgovska okolica naravnost požirala vso mladino, ki je prihajala tja učiti se ali v službo. Kranju so vladali premožni liberalci, od katerih je bilo odvisnih mnogo ljudi. Ravno liberalni kapital je povzročil, da je bilo to mesto najbolj liberalno v vsej Sloveniji.

V Tržiču in Kranju je bila dobra gospodarska organizacija nujno potrebna, če smo hoteli, da bi propadla liberalna občinska uprava in da bi to dobili v roke ljudje krščanskega prepričanja.

Ljudsko posojilnico v Ljubljani smo njeni vodilni krogi imeli vedno za denarni zavod, ki naj podpira katoliško prosvetno, vzgojno, športno, dijaško, karitativno i. t. d. delovanje in smo v tem času, kar sem bil jaz odbornik izdali v ta namen okrog 6 milijonov dinarjev podpor raznim karitativnim, prosvetnim, socialnim in drugim katoliškim organizacijam...

Zaradi mojega dela na tem polju in zaradi uspehov so me imeli ljudje za zelo bogatega in so smatrali razne zadruge za moje tovarne..., dasi



V emigraciji sem napisal svoje "Spomine in reminiscence", kar je bilo napisano preveč v naglici.

V Clevelandu sem napisal štiri brošure pod naslovom "Rdeča zver, pijana krvi", knjižico "Arivda rdeče fronte" I. del, drugi del je tudi že napisan.

Ta dni sem končal nekako 400 strani knjige "Pregled slov. novodobnega katoliškega gibanja".

Kdaj in če bom dal v tisk, je še vprašanje.

Tudi na tem polju sem se skušal udejstvovati pod vidikom: Išcite najprej nemškega krakjestva--ker sem smatral tisk kot največjo oporo katoliški dejavnosti.

Zaradi moje dejavnosti so me skušali liberalni krogi odstraniti iz Kranja in so zato inscenirali tudi šenčurske dogodke.

Komandant kranjske žandarmerije, nek kapetan, Srb, se je tedaj izrazil:

"Jaz moram spraviti škernca iz Kranja, živog ili mrtvog..."

V okolici Kranja so nekateri kmetijski veljaki podpirali Nemce, lastnike tovarn in njih uslužbence, za nje posredovali, da so mogli dobiti jugoslovansko državljanstvo, ter da so mogli razširiti svoja podjetja. Občinski odbor v Kranju je namreč skušal dobiti od teh neka zagotovila socialnega in nacionalnega značaja, ker je bilo očitno, da nemški kapital v Kranju podpira nemški nacizem. Ker v Kranju ti Nemci niso dobili podpore, so se obrnili na občine v okolici, ki so za male nagrade prevzemale te naciste v občinsko zvezo... Proti temu je nastopal tednik "Gorenjec". Ker je ta list veljal nekako kot moje glasilo, sem postal seveda pri Nemcih zelo osovražena osebnost. Določen sem bil od lokalnih Nemcev, da moram biti poslan v uničevalno taborišče. Ker sem to sumil, sem pravočasno - 28. aprila 1941 zbežal iz Kranja v Ljubljano, drugi dan me je prišla aretirat Gestapo, a me ni več našla v Kranju.



V Ljubljani me je Gestapo še naprej zasledovala, kmalu so me pričeli zasledovati pa tudi komunisti.

Najprej sem stanoval v Ljubljani v palači Ljudske posojilnice v stanovanju uradnice Hedvike Albert nekako 3 leta,

L. 1942 se je ustanovilo škofijsko karitativno tajništvo in škofijska Karitativna pisarna.

Od prevz. škofa dr. G. Rožmana sem bil imenovan za škofijskega karitativnega tajnika z nalogo, da organiziram vse karitativno delo za razne begunce. Karitativna škofijska pisarna se je razvila v veliko ustanovo, ki je najprej podpirala begunce, ki so pribežali v Ljubljano, ali so bili izgnani iz domov na Hrvaško in v Srbijo, nato pa smo podpirali begunce, ki so pribežali v pred komunističnim nasiljem. Škof. karitativna pisarna je podpiral medtem časom nad deset tisoč raznih beguncev. Kolikor se morem še spomniti, smo razdelili podpor v vrednosti nekako 25 milijonov Lir. Delovali smo skupaj z banovinsko oziroma pokrajinsko podporno ustanovo, k čemu jo je ustanovil general Rupnik on jo vodil pisatelj Narte Velikonja. Škof. karitativna pisarna je ustanovila podružnico v Grosupljem in na Bakiču, pa tudi v Novem mestu.

L. 1944 se je preselila v Slomškov zavod na Poljanski cesti, ki ga je prevzela od Cistercijanov v Stični. Prevzel sem tako tudi dijaški konvikt, ki se je tam nahajal in smo sprejemali tja dijaške begunce. V zavodu smo pa tudi priredili kuhinjo, kjer so dobivali begunski duhovniki hrano poleg tam stanujočih dijakov.

Ko je prevzela Škof. karitativna pisarna v upravo Slomškov zavod, sem se tudi jaz preselil tja.

Med okupacijo me je skušala nemška Gestapo večkrat vjeti v svoje zanke. Iz hrane so pošiljali k meni nekega špijona, ki se je delal sovražnika nacistov, a sem kmalu ugotovil, da je gestapovski špijon, ko me je ovdal na Gestapo, da sem rekel, da ni niti en procent Slovencev za Nemce. Več kot dve uri me je gestapovec sukal pri zasliševanju zaradi teh besed in končno izjavil, da začano lahko grem... Komaj sem tedaj



ušel internaciji. Drugič proti koncu so poslali nekoga, ki se je predstavil kot Hauptmann Huber in je prinesel seboj potvorjeno pismo, kakor da bi bilo od koroškega slovenskega duhovnika prošta Benedika, ki mi je "pisal", da je Huber popolnoma zanesljiv človek... Takoj sem sprevidel zanjko in sem pred Huberjem ~~seveda~~ zatrjeval, da nimam nič proti Nemcem..ko me je skušal zvabiti..., da bi kaj izrazil..

Tudi komunisti so vsaj dvakrat poskušali ubiti me. Ko sem šel nekoč na obisk domov, ko so Italijani internirali oba brata, je poslal komunistični komandant Smeli-Kovač patrulo, da me ubije na domu, a sem nekaj minut prej odšel z doma na Otok, ljudje so pa povedeli, da sem že odšel nazaj v Ljubljano. Kasneje mi je nekoč prinesel duhovnik Duhovnik iz komunističnega arhiva, ki so ga dobili v roke, dopis Kovača-Smelega na vrhovno komando OF v Ljubljano, kjer poroča, da se mu ni posrečilo dobiti me v roke, da pa naroča, naj me ubijejo v Ljubljani.

Drugič sta me čakala dva kom. morilca pred hotelom Union zjutraj, ko sem šel v cerkev k frančiškanom, da tam mašujem. Ker so jo opazile Albertove pri oknu, sem nekoliko počakal doma, med tem pa ju je prepodil visokošolec Vl. Remec. Držal je v žepu stegnjen prst, pa sta mislila, da je to kak detektiv. Drugi dan so umorili bana dr. ~~Netlačana~~ in so v Šiški govorili, da se je napad na Škerbca ponesrečil prejšni dan. V Ljubljani nisem ~~nikdar~~ nikdar prihajal na stanovanje po isti cesti. Edino le pot v cerkev zjutraj je bila vedno ista ~~časna~~. Zaradi tega tudi sem se preselil v Slomškov zavod, ker je bila tam kapela, kjer sem maševal in tako komunisti niso nikdar vedeli, kdaj grem ven, kod hodim, da bi me kje mogli počakati.

5. maja 1945 so me poslali v Zagreb in sem se vrnil po dramatični vožnji nazaj v nedeljo -bilo je menda 8. maja, prihodnji torek sem odšel z zadnjimi domobranci preoblečen v uniformo preko mestne meje, kjer Nemci niso več puščali ven civilistov. V sredo pred ~~večer~~ ~~pred~~ sem zjutraj prišel v Kranj, kjer sem maševal in pridigal, nato odšel peš dalje proti Trzinu.



V Tržiču sem sedel v nekem avtomobilu, ki se je usatvil tik pred pošto, celo noč od srede do vnebohoda zjutraj. Nisem hotel iti k sestri prenočevat, tako me ni nihče tam videl. To je bila za me sreča, ker sem kasneje zvedel, da so komunisti ves čas čakali, da mi be tam dobili v roke. Zjutraj na vnebohod sem vzel svoj nahrbtnik in odšel po Tržiču proti Ljubelju. Vsa cesta je bila polna vojaških vozov in avtomobilov ter voz beguncev. Ker se je klanec koncem Tržiča popolnoma zamašil z vozmi, je vse obstalo. Ko pridem tja, sem pričel na vse grlo vpiti na nemške vojake, zakaj puste, da se je zamašila vsa cesta, seveda sem voil v nemščini, da so mislili, da sem kaka uradna nemška oseba. Bil sem v civilni obleki. Pričel sem ukazovati nemcem, vojakom in našim beguncem, naj pomagajo voznikom, da so mogli iti naprej. Ko je bila pot prostá in se je pričel pomikati naprej ves promet, sem odšel tudi sam proti Ljubelju. Tudi ob tej cesti so špijonirali na me komunisti, a me niso dobili.

Na Ljubelju vse polno pred novim tunelom: Nemška vojska, slovenska domobranci, srbski četniki -- tam se je gnetlo okrog 25,000 ljudi z vozovi.. V Vsa cesta do Tržiča in naprej do Borovelj je bila polna. Na koroški strani je zaprlo pot okrog 2500 partizanov. Zadaaj v Tržiču so streljali partizani, pred nami so zaprli pot naprej. Tedaj je odkorakal Rupnikov bataljon naprej, v prihodnji noči se je priplazil med partizane in drugo jutro ob zori ..ob točno določeni uri so fantje udarili na partizane. Komaj po 10 minutah ni borbi, so bili vsi partizani razpršeni... na mestu je obležalo okrog 70 mrtvih partizanov... pot nam je bila odprta naprej do Celovca... Vsa kolona --nemška vojska se ni smela več boriti, ker je bilo premirje.. vsa kolona se je tedaj pomikala naprej na polje proti Vetrinju... kjer se je zbralo okrog 25,000 slovenskih beguncev in vojakov, nekaj tisoč ..morda lo tisoč nemških vojakov, 3000 srbskih četnikov in nekaj stotin hrvaških vojakov in civilnih beguncev. Prenočeval sem v neki hiši, kjer je bilo polno beguncev v Maria Rain. Drugi dan sem odšel v



Celovec, kjer sem se z drugimi duhovniki nastanil v škofiji, kjer nas je bilo kake 30 duhovnikov -beguncev, med nami tudi par Hrvatov.

28. junija 1945 so nas Angleži vse slovenske preptale begunce, kar jih niso prej bili vrnili Titu, razdelili v taborišča :  
1. Peggez-pri Lienzu Vzhodne Tirole, Spittal ob Dravi, St. Vid pri Glini, Judenburg in še nekaj manjših taborišč.

Mene so določili s skupino v Lienz. V taborišču Peggezz so bili pred nami Wranglovi Rusi, taborišče opušteno. Prvo noč sem spal skupaj z nekim Rusom na golih deskah. Drugo jutro pa je prišlo povabilo od župnika v Tristah da sprejme dva slovenska begunska duhovnika v svoje župnišče, ki je ležalo kak Km preč od taborišče onstran Drave. Šla sva tja- oziroma določili so naju duhovniki: dr. Jožef Jagodic, škofijski kancler in jaz,; kar na svojo roko se nama je pridružil še dr. Hanželič, katerega je tudi sprejel župnik Ferdinand Fritzer z nama vred v župnišče na stanovanje in hrano. Dasi župnik Fritzer sam ni imel kakih zalog in je bila velika težava za hrano, je z nami delil, kar je imel. Res bil je duhovnik, poln kršč. ljubezni do sobratov, pa tudi do vseh beguncev, ki ki jih toplo priporočal vsem svojim faranom, naj jim pomagajo. Tirolci so nas res lepo sprejeli in so pomagali, kjer so mogli.

Že v Vetrinju sem opozoril predsednika Slov. narodnega odbora dr. Jos. Basaja, da sedaj ne kaže nastopati pod kako politično firmo in da je treba, da se ustanovi Socialni odbor za vse slovenske begunce v Avstriji, ki bi prevzel socialno skrb za vse. Vsled tega je Narodni odbor za Slovenijo ustanovil poseben Socialni odbor, imenoval njegove člane in mene kot njegovega predsednika, da smo tako združili v eno škofijsko karitativno pisarno in socialno delo Narodnega odbora.

Sporazumno z drugimi duhovniki, begunci, v taborišču Peggezz pri Lienzu, sem prevzel tudi nalogo vodstva dušebrižja v taborišču. Dekan v Lienzu Alojzij Budamayr me je nato pooblastil --bil je generalni vikar --  
za Vzh. Tirole



Med tem časom je Vatikan uredil dušnopastirstvo za begunce v Evropi. Kot delegat za "Missio pontificia in Germania et Austria" za jugoslovanske begunce je bil imenovan mons. dr. Jože Jagodic. Ta me je z dekretom z dne 10. aprila 1946. imenoval vrhovnega dušnega pastirja za begunsko taborišče Peggez pri Lienzu, kot tak sem imel nekako župnijske pravice v tem taborišču. Moj namestnik je bil tam župnik Mali. Pravice in dolžnosti taboriščnega župnika so navedene v dekretu.

Vsled denunciacije komunistov pri angleški komandi, da Socialni odbor dela v taborišču politiko, me je iskala v taborišču angleška policija, da bi me aretirala, a me ni mogla, ker sem stanoval zunaj taborišča, zaradi tega pa je aretirala odborovega tajnika Franca Perniška, ki je bil zaprt 14 dni, a je s pomočjo naših odborovih zapisnikov dokazal, da se pri Socialnem odboru ne vrši nobena politika, marveč le socialno, vzgojno in kulturno delo. Po 14 dneh so ga izpustili, a je taborišča oblast razpustila Socialni odbor, oziroma prepovedala njegovo nadaljnje poslovanje.

K sreči je bil med tem časom ustanovljena ustanova delegata papeške misije, in smo ga pred oblastmi predstavljali kot "papeškega delegata", pred čemur so imeli Angleži in Avstrijci velik respekt.

Predlagal sem tedaj, da je dr. Jagodic kot delegat papeške misije in vrhovni dušni pastir za vse jugoslovanske begunce ustanovil pri svojem uradu karitativno pisarno, katere vodstvo je poveril meni. Kot tak pooblaščenec sem nato organiziral osrednji Socialni odbor za vse slovenske begunce v Avstriji in po posameznih taboriščih imenoval kot zastopnike karitativne tajnike, ki so za vsako taborišče sporazumno z menoj organizirali taboriščni socialni odbor.

Pri Socialnem odboru sem določil posamezne referate.. podobno, kakor je bilo v Ljubljani pri škofijski karitativni pisarni. Tako je bil referat za šolstvo direktor Marko Bajuk, tajnik odbora France Pernišek, referent za propagando in časopisje salezijanec Fr. Dahn Blatnik,



Župni upravitelj v Tristach pri Lienezu.

Župnik Ferdinand Fritzer bi bil rad odšel v pokoj, a mu škofija v Innsbrucku ni dovolila, da odide, ker ni imela dovolj duhovnikov na razpolago. Tako me je naprosil, naj bi jaz prevzel mesto njega župnijo, da more oditi v pokoj v Hopfgarten, kjer sta imela s kuharico že zgrajeno hišo za stanovanje.

Lienški dekan me je najprej kot škofov namestnik nastavil kot župnega upravitelja župnije Tristach z dopisom z dne 21. sept. 1946, nato sem prejel pa še dekret škofije v Innsbrucku z dne 1. okt. 1946. Tako sem postal župni upravitelj tirolske župnije poleg opravil v taborišču in z begunci. Pomagal mi je mons. dr. Jagodic pri župniji. Gospodinjila nama je njegova sestra Ivanka, ljudje so mi šli zelo na roko, bil sem z župnijo zelo zadovoljen, ljudje z menoj.

Med tem časom so preselili taborišče Peggez v Spittal in sem nato moral vsak teden po enkrat tja k seji Socialnega odbora.

Ker je bil za župnijo Tristach imenovan župnik, ki se je priselil tja, me je zopet dekan v Lienzu naprosil, da bi prevzel v upravo župnijo Nussdorf, na drugi strani Drave, levi breg. Sprejel sem in prejel dekret od škofije v Innsbrucku z dne ~~monat~~ 19. maja 1947.

Gospodinjila mi je Ivanka Jagodic, ki se je z menoj preselila tja, dočim je nje brat mons. Jagodic ostal v Tristach. V župnišče sem sprejel kot kaplana g. Jančarja iz mariborske škof.

Lepo smo se uredili. Ljudje so bili zelo zadovoljni, mi pa tudi. Vse, kar smo rabili, so nam prinesli dobri Tirolci.

V Nussdorf sem se preselil 28. maja 1947. V poletju pride nekoč v Nussdorf bivši kaplan v Lienzu, ki je bil prestavljen na željo dekana od tam v zapadno Tirolsko, - Pobitzer, ter mi pove, da je nastavljen od škofije za upravitelja župnije. Mene niso o tem ne prej in ne kasneje obvestili o tem. Dekan je bil zelo ogorčen, ker mi je prej zatrdil, da bom ostal stalno v Nussdorfu. Pobitzerja zaradi njegovega življenja ni želel imeti v bližini.



dr.Val.Meršol referent za zdravstvo, odborniki Lekan, Mavrič, dr.Vračko, pravni referent, itd.

Predvsem smo organizirali v taborišču Peggez popolno gimnazijo, ki jo je vodil dir. Marko Bajuk, dobili smo pravico javnosti, da so veljala naša maturitetna spričevala.. Po vseh taboriščih smo organizirali ljudske šole, obrtne šole in razne tečaje. Naša gimnazija je slovela med Angleži kot vzor~~ni~~ zavod. Ko je prišel neki angleški profesor pregledovat oziroma nadzirat našo gimnazijo, je izdal odlično pohvalo, da se more ta zavod meriti z najboljšimi v Angliji... Socialni odbor je plačeval profesorje in učitelje, ki jih je ~~seveda~~ tudi nastavljal.

Oskrbeli smo, da je avstrijska vlada priznala naša izpričevala in da je smel ravnatelj Bajuk izdajati potrdila o izvršenih študijah v domovini za one dijake, ki niso imeli seboj izpričeval in dokumentov.

Visokošolce smo spravili na univerzo v Gradec, kjer so stanovali v posebnem taborišču. Plačevali smo jim vsem vpisnino in dajali podpore. Največ denarja je šlo ravno za dijake in šolstvo. Za prve stroške za te dijake smo napravili med begunci zbirko. Ljudje so se dobro odzvali z darovi.

Pričeli smo organizirati zvezo s karitativno katoliško organizacijo v Švici, zvezo z avstrijsko Karitas, zvezo s Socialnim odborom v Rimu, z vatikansko karitativno akcijo in z Ligo kat. Slovencev v USA. Največ podpore.. ki je pričela prihajati šele v začetku l. 1946 smo prejeli od Lige iz USA in od Vatikana.

Socialni odbor za vse slovenske begunce sem vodil do poletja 1948, ko sem se moral preseliti v Salzburg, ker so Titovci poslali v Avstrijo ubijalsko ekipo, ki je imela nalogo, da me ubije, kakor nam je povedal sam član te ekipe.... Pod angleško okupacijsko cono bi me bili komunisti lahko ubili, pod ameriško cono pa so bolj gledali na prste vsem Titovcem. Na meji so že aretirala vsakega, ki je skušal proti na Salzburško. Tako sem bil tam varen in sem se naselil v samostanu Benediktincev pri Maria Plain, Salzburg.



Jože Turk, mož moje sestre Terezije, je plačal za me vožnjo II. razred na veliki francoski ladji Ile de France (Francoski otok) 43,450 reg. ton, tedaj menda največja prevozna ladja na svetu, ali vsaj med tremi največjimi. Iz Salzburga sem se odpeljal 4. avgusta 1949 z večernim vlakom v Švico, se ustavil dva dni v Zürichu pri naši dobrotnici g. Weiss, ki me je prenočevala 2 dni. Od tam v Paris, kjer me je sprjel g. dr. Ignac Čretnik, mlad duhovnik, na svoje stanovanje. Paris sem nekoliko poznal že iz l. 1926, iz tedanjega romanja v Lurd. Iz Pariza sva napravila romanje k "ali Cvetki v Lesseux (Lizje)

Iz Pariza vozi v Le Havre k odhodu ladje poseben vlak-, s katerim sem se odpeljal zjutraj 13. avgusta 1949 iz Pariza v Le Havre, odkoder je odplula ladja Ile de France popoldan proti Angliji, kjer smo zvečer pred Southampton-na morju sprejeli nove goste in nato odpluli čez Atlantik.

Vozil sem se v II. razredu, krasna vožnja. Zjutraj smo številni duhovniki maševali v lepi kapeli, ali pa v salonih.

Vožnje preko morja je trejala nekako 5 dni.

Vsaki dan zjutraj smo naravnali uro za eno uro nazaj.

V New York smo pripluli nekako okrog poldne 19. avgusta. Na pomolu so me čakali: sestra, svak Jože, njena hčerka Marija in njen mož Jože Oklešen s svojim avtomobilom, pa tudi pater Bernard Ambrožič, OFM, ki nam je v bližini oskrbel hotel za prenočišče. Precej umazan hotel.

New York s svojim ogromnimi nebotačniki na me ni napravil ugodnega utisa, vse preveč zidovja, nebotačniki brez harmonije.. Želel sem oditi čimprej od tam, zato smo se odpeljali že drugi dan 20. avgusta z avtomobilom proti Clevelandu, mislim enkrat popoldan, ~~pega~~ smo se po novi turn pike, krasna cesta. Pripeljali smo se v Pittsburg nekako zjutraj ob 3. uri, pred slovensko cerkvijo smo čakali, da so se ljudje zbudili, nato sem tam maševal in smo se nato odpeljali proti Clevelandu, kamor smo prišli 21. avgusta nekako okrog poldne



Pobizter je baje šel k škofu in mu prinesel neko zdravniško izpričevalo, da mu zrak v severni Tirolski ne prija in da bi bil za njega dober zrak edino vzhodno od Lienza..Škof mu ~~reče~~ reče, da tam ni prazne nobene župnije, a Pobitzter pravi, da je v Nussdorfu upravitelj neki begunec in da ga lahko nastavijo tja. Res je dobil dekret. Jaz sem molčal k vsemu nekorektnemu postopanju. Pobizter mi je rekel, da je prejel nastavitveni dekret s 1. avgustom 1947. Ko je ta gospod prišel v Nussdorf 19. avgusta 1947., sem se isti dan preselil v župnišče v sosednjo župnijo Doelsach, kjer me je na prošnjo g. Stefana Kraljiča, ki je bil tam že nastavljen kot kaplan, sprejel župnik Ortner zelo ljubeznjivo. Imel sem svojo sobico in oskrbo v župnišču, pa pomagal nekoliko spovedovati pri župni.

Pozno v jeseni je avstrijska žandermerija na zahtevo Angležov skušala aretirati g. Kraljiča, ki pa je srečno zbežal in odšel v francosko cono pri Innsbrucku, kjer je bil varen. Titovci so lažnjivo ovadili Kraljiča kot vojnega zločinca..Tedad sem jaz prevzel njegovo kaplansko službo v Doelsach. Na župnikovo intervencijo mi je škofija določila kaplansko plačo, pa sem odklonil vsako plačilo zaradi postopanja škofije pri oddaji župnije Nussdorf.

30.  
nov. Ker mi je grozila nevarnost od strani Titovih atentatorjev, sem se jeseni 1.1.1948. preselil v Salzburg na Maria Plain k benediktincem, ki so me sprejeli izredno ljubeznjivo. Tu sem doživel najlepše dneve v svojem begunstvu. V samostanu je delal duhovne vaje pred svojo posvetitvijo za škofa škof Martin Slomšek, kakor imajo zabeleženo v samostanski kroniki.

Med tem časom se je uredila zadeva moje preselitve v Združene države ameriške. Clevelandška škofija mi je izdala dekret, da me sprejme v službo, pristavila pa je, da je izdala ta dekret brez obveze za moje vzdrževanje...To se pravi, da je izdala dekret le za to, da mi omogoči pot v Združene države izven kvote in da me ne namerava sprejeti v službo.



Tisti dan- 21.avgusta 1949-se je vršil zunaj mesta na Oblakovi farmi prvi sestanek slovenskih beguncev,ki so že dotedaj prišli v Cleveland ali bližino.Dr.Miha Krek je vsem pojasnjeval ameriške razmere.Tudi mene je nečakinje,mož Tisovec Toni pripeljal tja razno med zborovanjem.Na Krekov predlog se je izvolil nekaž reprezentativni odbor vseh slov.beguncev v Clevelandu s predsednikom Johnom Škrabec , podpred.Tončka Mravljen, tajnik Jože Godina, bivši lazarit -kaplan,ki je stanoval kot begunec pri Sv.Vidu v Clevelandu.

Še isti dan -21.avg.- je prišel na stanovanje moja sestra g.mons. Jernej Ponikvar,ki sem ga poznal že od 1. šole v Ljubljani,in me je povabil,da bi maševal v župni cerkvi Sv.Vida. Tam sem imel vsaki delavnik peto mašo ,4 dolarje, ob nedeljah pa navadno zadnjo -tiho mašo ob 11.30.

Stanoval sem pri svoji nečakinji Mary Oklešen-Eddy Road,precej daleč, dobrih 10 minut ali več vožnje s cestno železnico.Navadno me je zjutraj pripeljal k Sv.Vidu njen mož Jože Oklešen,ko se je vozil z autom na delo,po maši sem šel na stanovanje k sestri,kjer sem imel zjtrk, ostal tam celi dan ,pri večerji in kosilu, zvečer pa sem se zopet peljal s cestno železnico na Eddy Road -spat.

Pri sestri je stanovala še njena poročena hči Rose z možem Antonom Tisovec in dvema sinovoma.V hiši je bil velik drenj.

Vas položaj za me zelo neprijeten.

Drugam nisem mogel iti,noben škof ali župnik bi me ne sprejel,ker sem bil prestar in nisem znal angleškega jezika.

Sestra,njen mož in njeni otroci so bili do mene zelo dobri in ljubeznjivi,a pri vsem tem sem jasno videl,da tako ne bo moglo dolgo ostati. V župnišču pri Sv.Vidu so poleg treh domačih duhovnikov imeli tam že begunskega duhovnika Jože Godina.Jaz sem bil prepričan,da v župnišču ni prostora za me .Šele po smrti mons.Ponikvarja, ko sem bil že tam na stanovanju,sem šel nekoč pogledat sobe pod streho in tam videl,da so bile tam še prazne tri sobe...



Tu sem šele zvedel, kako je bilo z mojim pri-  
hodom v Združene države. Sestra je šla na ško-  
fijo, da bi me sprejeli in da bi mogel proti  
v US izven kvote. Na škofiji so rekli, da bodo  
dali potreben dekret, če me sprejme kak župnik.  
Sestra je šla k mons. Ponikvarju in ga prosila, da  
bi me sprejel in da bi to sporočil na škofijo,  
ki bi nato izdala dekret, s katerim bi mogel pri-  
ti sem. Mons. Ponikvar je celo leto obljubljal,  
da bo to naredil, po enem letu pa je sestri izja-  
vil, da ne more tega storiti, češ: "jaz ga že  
ne bom preživil..."

Nato je šla sestra s sinom Jožetom, apotekarjem  
k mons. Hribarju v Collinwood, da bi on  
izjavil, da me sprejme v župnijo, a je tudi  
ta to odklonil. Nato so šlo k mons. Omanu  
Johnu, ki je že imel v župnišču škofa dr. G. Rož-  
mana in ga prosili, da bi še za me prevzel  
sponzorstvo. Dobri mons. Oman je takoj vse  
potrebno storil, da sem dobil od škofije po-  
trebni dekret, s katerim sem potem mogel dobiti  
potno dovoljenje za US izven kvote...  
Ko bi bil vedel za vse to in poznal razmere tu,  
bi se bil morda premislil in bi ne bil pri-  
šel sem...

V marsičem sem bil tu ~~razočaran~~ razočaran -  
pri duhovnikih.

Stanoval sem torej pri nečakinji Mary na  
524 Eddy Road, hrano imel pa pri sestri na  
1046 E 69 Str.

Oddaljenost od cerkve in razmere na Eddy  
Road-u so me privedle do tega, da sem dobil  
svoje lastno stanovanje v bližini župne cerkve  
Sv. Vida na cesti 58, pri Michaelu Bir-  
tiču št. 1158. Tam sem imel dve sobi, s svojim  
straniščem ..ena spolnico in delavno sobo.  
Bil sem sam. Plačeval sem tedensko po 7 dolarjev  
za vse stanovanje, bilo je ceno. Žene Birti-  
čeva mi enkrat na teden pospravila in posnažila  
stanovanje. Na hrano sem hodil še k svoji  
sestri. Tam sem svaku Jožetu Turku plačal  
do 2. aprila 1950 250 dolarjev na račun  
vožnje in hrane, 20. aprila plačal 50 dol. nato  
6. maja, 5. in 19. junija 1950 po 50 dolarjev,



C

L.1955.

Počitniško potovanje sva napravila skupno s g.kaplanom Jožetom Cvelbarjem iz Clevelanda v Detroit, preko polotoka ali ~~drum~~ Michigan države v Mackinaw City, preko zaliva med jezeri Huron in Michigan v prevozni ladji, nato od St. Ignaca v Sault Ste. Marie. Iz Clevelanda sva se odpeljala pop. 18. julija z Grayhound busom skozi do Sault Ste. Marie. Zanimovo je bilo, ko so ~~pre~~vozili v trebuh ladja osebne ~~au~~tomobile in buse in smo se nato ~~pre~~peljali preko zaliva, vožnja okrog eno uro z ladjo. Tedaj so gradili ogromni most preko zaliva, ki bo največji most na svetu, stal bo preko sto milijonov dolarjev iz Mackinaw City v mesto St. Ignace.

19. julija sva se popoldan z busom ~~pr~~peljala v Sault Ste Marie, kjer je imel škof Baraga svoj prvi škofovski sedež.

Od tu dalje drugi dan 20. jul. po cesti med obema jezeroma Lake Superior in Michigan proti zapadu v Marquette--drugi sedež Baraga -škofa. Ogledala škofijo, stolnico in grobnico Barage in drugih slov. škofov.

Maševal v stolnici. 21. julija, nato sva se odpeljala zopet preko polotoka v Duluth, kjer naju je čakal g. Dolšina ~~st.~~, kaplan pri italijanski župniji, kjer sva prenočevala.

22. julija je prišel še ~~st.~~ Dolšina in smo se z autom peljali ob Lake Superior do Baragovega križa, nato nazaj in po cesti v Ely, kjer pastiruje slovensko ~~ž~~upnijo župnik France Mihelčič, doma iz moje domače župnije Staritrč pri Ložu. Lepo nas je sprejel. Prenočevali smo v gozdni koči ob letoviškem jezeru nekako 6 milj preč od župnišča, ker v župnišču ni bilo za vse prostora. Tam je bil tedaj kaplan begunski duhovnik Jože Vovk, ki je predstavil psalme v slovenščino, na obisku ~~pa~~ dva angleško govoreča mlada duhovnika in župnik Papež.



Pogosto mi je bilo neprijetno, ko so me ljudje izpraševali, zakaj ne stanujem v župnišču. Vedo sem odgovarjal, da tam ni prostora, a ljudje so zmajevali z glavo, kar mi je bilo neprijetno.

Novemu župniku Alojziju Bazniku so na škofiji naročilo, naj me sprejme v župnišče. G. Godina Jože ki je dotedaj bival v župnišču, je bil prestavljen na madžarsko župnijo. Gospod župnik Baznik mi je ponudil torej stanovanje in hrano brezplačno, da le pomagam pri spovedoavstvu in imam ob nedeljah mašo s pridigo, pomagam pri vsaki šolski maši pri delitvi sv. obhajila in da ko pridem na vrsto ob nedeljah vsako četrto nedeljo prevzamem žuvanje pri župniji--v pisarni, za slučaj, če kdo prid ali je kako previdevanje.

Gospodu župniku Bazniku sem zelo hvaležen za vso ljubeznjivost, s katero me je sprejel v hišo.

21. decembra 1953, bil je ponedeljek, sem se prrselil od Birtiča iz ceste 58. v župnišče, kjer imam prijetno sobico in poleg nje tudi kopalnico. Z vsem: s stanovanjem in hrano sem zelo zadovoljen.

Ko sem se preselil v župnišče, sem pri Ameriški Domovini opustil pisanje uvodnih člankov-2 do 3 na teden, kar sem vršil nekako poldrugo leto in prejemal za to po 10 dolarjev na teden...

2. julija 1954- petek- smo se odpeljali s škofom dr. G. Rožmanom v Lemont, v nedeljo 4. julija je bil v Lemontu nekak kat. shod za selovence in 5. julija je obhajal škof Rožman svoj srbrno škofovski jubilej. Pri votlini -lurški- je imel svojo mašo in pri maši sem mu pridigal. Pridigo je g. Jože Cvelbar vzel na tape recorder--Izdali smo ob tej priliki slavnostno brošuro, ki sem jo uredil.

14. julija 1954 je imel škof pri sv. Lovrencu spominsko mašo na svojo 25 letnico škofovskega posvečenja



1.avg.40 \$,31.avg.50 \$ petdeset,,3 okt.45 \$ ,  
1.nov 40\$, 4 dec.35, 23 dec. 50 dolarjev.

V letu 1949 in 1950 sem vrnil denar za vožnjo na morju in plačal za hrano skupaj znesek 650 dolarjev.

Pripomnim,da ni nikdar ne sestra in ne svak Jože zahteval kakega plačila za hrano in vožnjo,a jaz nisem hotel,da bi ona imela kaj stroškov z menoj.

Leta 1951 sem plačale svaku :2.jan.45 dolarjev, isto svoto nato vsaki mesec.Leta 1952 in 1953 pa sem plačeval za hrano mesečno po 50 do-  
larjev.

Ko sem prišel v Cleveland,sem se šel predstaviti na škofijo in sem prosil tam za iurisdikcijo,a se mi je reklo,da mora za me prositi moj župnik.To sem povedal mons. Ponikvarju,a ta ni hotel za me prositi za iurisdikcijo.....Bil sem pogosto v zadregi, ko se želeli kaj opraviti pri meni spoveda-  
pa nisem smel nikogar spovedati...Če sem šel drugam kaj pomagati ,sem moral vedno sproti za vsak slučaj prositi za iurisdiction-----  
Kmalu se je iz ljubosumnosti razvilo med starimi naseljenci nasprotovanje napram beguncem...,ki se je kmalu pokazalo tudi med duhovščino pri sv.Vidu...Izmislili so si,da begunci pobirajo podpise,da bi škof odstavil mons.Ponikvarja kot župnika in da bi bil tam nastavljen škof dr.G.Rožman kot župnik in jaz kot -kaplan.Smejali smo se tej bedasti govorici,ki jo je kmalu verjela vsa okolica in tudi vsi duhovniki pri Sv.Vidu, da se je mons. Ponikvar pritoževal glede tega trgovcu Bradaču ,bratu moža moje nečakinje Zofke,da so pobirali begunci podpise, da bi bil on odstavljen kot župnik...Ker sem nastopil proti tej ležnjivi govorici pri Ponikvarju in Baragi,sem se seveda zameril...  
MONs.Hribar je nekoč v svojo kuhinji pred ženskami govoril:

"akšnen je ta Škerbec,on razbija pri Sv.Vidu župnijo..."

Vsa ta gonja je izvirala iz enega vira kot



a

sem kasneje ugotovil. Porodil je vse to strah, da bomo izpodrinili kaplana Franca Barago, za katerega je mal krog pričakoval, da bo postal župnik za mons. Ponikvarjem....

1. a intriga, da skušamo begunci izpodriti župnika, se je pojavljala tudi kasneje pod župnikom Baznikom.... Žal so ji nekateri nasedli...., kar je zopet povzročalo razne napetosti, ki jih v podrobnosti ne bom tu popisal. Vse to je ustvarjalo mnogo neprijetnosti...

Zelo katrakteristično je, da niso pri Sv. Vidu dovolili, da bi poročal begunske pare, s katerimi smo bili v prijateljskih odnosih...dasi sem pri vsakem naročil, naj plačajo primerno takso domači duhovščini in jaz nisem hotel vzeti nič denarja. Ko sem videl, da se domača duhovščina silno razburja, če je kdo želel, da bi ga jaz poročil, sem odklonil vsako tako željo.... Za naše pojme je to velika smešnost, ker pri nas ..je pač vsakdo lahko izbral duhovnika, ki bi ga poročal...Ko je nekoč ing. Sluga želel, da bi ga jaz poročil, da ga je kaplan Tomc ozmerjal in mu vpil, da se jaz vtikam v posle župnije in da me bo naznačil na škofijo.... Podrobnosti imam o tem opisane drugod.

Videl sem tako, da je duhovščini pri sv. Vidu vsak moj ožji stik z begunci neprijeten, zaradi tega sem opustil vsako delo med njimi, se zaprl v svojo sobo, odklonil vsako prošnjo, da bi poročal kak par...

7. julija 1950 sem se udeležil zleta v Lemont, kamor smo se vozili a autobusom.

V ~~oktobra~~ 1952. je umrl župnik mons. 30.11 Jernej Ponikvar, zadet od kapi.

Kmalu je bil za njim imenovan za župnika - pri Sv. Vidu dotedanji kaplan pri Sv. Lovrencu v Newbourghu Alojzij Baznik.

Ob priliki nastavitve so mu na škofiji naročili, da mora mene sprejeti na stanovanje v župnišče.

Nikdar nisem izrazil ne želje in še manj kake prošnje, da bi bil sprejet v župnišče.



L958.

V začetku maja sem bil 17 dni v Sv. Vincenca Charity Hospital-u. Zjutraj se mi je pri maši pričeli vrteti v glavi, kmalu bi mi bilo prišlo slabo, šel sem nato k zdravniku, ki me je takoj poslal v bolnišnico----

23. julija smo odleteli iz Clevelanda -sreda- v New York -dve uri smo čakalali na clevelandskem letališču, ker letalo ni moglo priti iz Detroita zaradi megle--Nekako po vde urni vožnji smo pri- letali v New York na letališče La Guardia..od tam z busom na letališče Idle wilde, odkoder smo z zamudo - odleteli z letalom skandinavske zračne linije SAS pop.preko Atlantika naravnost na letališče Glasgowa -Prestwick- ,kamor smo pri- stali po 11 urni vožnji nekako nekaj pred 5. uro zj po evripejskem času-Iz Prestwicka so nas z avtobu- som prepeljali na drugo letališče v predmestju Glasgowa--odkoder smo leteli Birmingham -Anglija- in od tam naravnost preko Anglije in Kanala -v Pariz,kamor smo prišli popoldan.Pop.že smo ogle- dovali Pariz, drugo jutro 25.-petek- sem maševal v kapeli ,kjer se je Marija prikazala sveti M. Labore in ji razodela o čudodelni svetinji.. V soboto zju. ob 9.nekako smo se z vlakom odpeljali iz Pariza proti Lurdu--kamor smo prispeli po- poldan--Prišli v hotel,nato zvečer k procesiji, kjer smo se dobili z nekaterimi Slovenci iz Ko- roške--

*medeja*  
27.julija je bilo okrog sto tisoč romarjev v Lurdu..med temu nad en tisoč ,morda 1,200 Slo- vencev iz Koroške, Primorske, Francije, Belgije, Holandske, Nemčije...in nas 29 iz USA..

V torek 29. se je en del nas odpeljal z vlakom preko južne Francije--francoske in italijansk skre riviere..se vozili cel dan 30.julija- vstavili smo se 4 ure v Milano in nato 3 v Benetkah-- ter prispeli z vlakom v četrtek 31. julija zjut- raj ob pol dveh ponoči- v Celovec.ob 9.maševal v stolnici, se nato peljal v Rož ,obiskat gg.Česna in Železnja..1. maševal zopet v stolnici, prvi petek, nato dop.odpeljal z vlakom v Spittal,kjer nisem dobil doma prof.Slaparja, ki je bil v Nem-



čiji, na kosilu pri dekanu v Spittalu, nato z vlakom dalje v Lienz in Tristach.. ,kjer sem ostal lo dni--imel nato prvo nedeljo v avgustu tam mašo s pridigo, in nato lo. avg. ob 9 slo-večno mašo mašo brez pridige, patrocinij.. Obiskal v Ainetu mons.dr.Jagodica, dr.Mihalčiča v St.Johann, Theresa Bergmann, kuharico pok. župnika v Tristach, Nussdorf, Doelsach, župnika Dovča v Lavantu...

13.avg. . sem se odpeljal z vlakom v Salzburg. Tam sem ostal na Maria Plain ,15.avgusta imel v romarski cerkvi slovesno mašo.

21. avg. - četrtek sem se odpeljal z vlakom v München. Tam se sestal z g .Šekarjem. 22. pop. okrog 4.ure se odpeljal z zrakoplovom belgijske družbe Sabena v Frankfurt..tam kaki dve postaja- nato od tam v Brussel .Z letališča v Brusslju vozi poseben vlak Sabene..Ob 11.30 sem šele odbil svoj kovček..nato hotel - zelo slab...

Drugi dan ogledovak svetovno razstavo v Brusslju---zlasti vatikanski, sovjetski, angleški, jugoslovanski in nizozemski paviljon..tudi nekoliko francoski in italijanski--

Zvečer se odpeljal z zrakoplovom Sabene v Pariz kamor smo došli okrog 10. ure zvečer. Dolga vožnja z avtobusom v Gare des Invalides...ob 11.30 šele prost in dobil hotel Solferino...Drugi dan nedelja..nisem mogel nič opraviti pri uradih BEA -angleške letalske družbe...V ponedeljek 25.av usta poop. ob 4 nekako odleteli iz pariškega letališča Bouget v Birminghamu in nato v Glas Glasgow, Prestwick..od tam zvečer med 9 .in 10. uro v dežjo preko Atlantika --v Newfoundland letališče Gander, tja ob 3.30 prišli--nato po pol ure odletela v New York... iz New Yorka preko Pitsburga v Cleveland nekako ob pol treh pop. 26. avgusta.



1956

kar je posledica raznih intrig.

7. junija 1956. je odšel ..Prestavljen k devici Mariji v Collinwoodu- kaplan Jože Varga, begunski duhovnik, zelo dober duhovnik, zelo priljubljen v župniji pri vseh slojih, ki obžalujejo, da odhaja iz župnije...Kje je vzrok prestopitve, ko je bil Varga komaj dve leti in pol tu? To so razna ugibanja.

K Sv. Vidu je prestavljen kaplan Ozimek, tu rojen, od sv. Folomene., ki se je preselil sem tudi v četrtek ,dne 7. junija .

V nedeljo -lo. jun. se je vršila spominska cerkvena prireditev za padle in umorjene protikomuniste pri Lurški M.B.-Providence - na Chardon Road-u, dopoldan je imel škof dr. G. Rožman pridigo in mašo. Ker sem imel doma lo. mašo, nisem mogel tja. Šel sem pa popoldan tja, kjer smo imeli pete litanije M.B. z blagoslovom. Lepo vreme, velika udeležba.

Počitniško potovanje sva napravila skupno z g. kaplanom Jožetom Cvelbarjem. On je vozil oba s svojim avtomobilom. Po ohijski in pensilvanijski turn pike sva se vozila v Harrisburg v Pennsylvania-nato dalje po Turn pike k ing. Bajuku- od tam v New Jersey v mesto Morristown , prenočevala pri italijanskih sestrah-krasen zaved na griču--od tam ob reki Hudson v Athens , obiskala družino Petra Gerkmana- drugi dan v mesto Albany , glavno mesto New Yorka države, kjer obiskala slov. družino. od tam ob reku Hudson proti severu- čez reko pri mestu Tory proti vzhodu v državo Vermont skozi mesto Bennington v hribe..par dni tam, nato proti severu do jezera Champlain Lake v mesto Burlington, odkoder sva se drugi dan prepeljala z ladjo, ki vozi tudi automobile na drugo stran jezera, nato po cesti v newyorške hribe in k jezerom Lake Placid, Lake Saranac Lake, ,Tupper Lake itd, od tam v mesto Utica v N.Y. državi- na veliko cesto ,po kateri sva se vozila dalje proti zapadu v Syracuse, Rochester, Buffalo--Cleveland.



1957.

V nedeljo 27. januarja pop. sem se odpeljal v Lorain, kjer sem nato med tednom nadomestoval župnika Milana Slajeta, ki je odšel v bolnišnico na težko operacijo. Ob nedeljah je opravil tam službo božjo neki benediktinec, jaz sem pa v Clevelandu pri sv. Vidu opravil slovesno službo božjo ob 10. uri. 30. aprila sem prenehal s svojo službo v Lorainu.

Koncem maja je izšel drugi del moje knjige: Pregled novodobnega slov. kat. gibanja v Celovcu, knjiga je prišla sem koncem junija.

26. julija dop. sv se odpeljala z autom s Stanktom Lužarjem v Kanado - Toronto. 28. julija - nedelja - sem vodil romanje kanadskih Slovencev v Mindland -- nekako 100 milj severno Toronto -- ob jezeru Huron. Okrog 300 slov. romarjev. 29. jul. prispel za nama v Toronto - Jožef Cvelbar, drugi dan 30. julija smo se vsi trije odpeljali s Cvelbarjevim avtomobilom proti vzhodu ob jezeru Ontario do mesta Gananoque, odkoder smo se vozili z ladjo po veletoku Sv. Lovrenca.. med 1000 otoki - naprej proti zapadu pod mostom, ki veže Kanado z USA, nato na drugi breg reke v mesto Clayton in nazaj -- vozili smo se nekako 3 ure in pol -- V sredo 31. julija smo se odpeljali dalje v Montreal, ki leži med rekami na velikem otoku. Zanimala nas je božjetpotna cerkev sv. Jožefa... še ni dodelana, 12,000 sedežev, veličastna cerkev, kakor Montmartre v Parizu -- 1. avg. sva se odpeljala z vlakom Lužar in jaz nazaj v Toronto, Cvelbar odšel sam s svojim autom dalje v Quebec. V petek 2. avg. sva se odpeljala iz Toronta nazaj preko Niagare - Buffalo v Cleveland.



23. julija po maši smo se odpeljali  
z avtom k župniku Papežu na --ribe,  
od tu naprej smo obiskovali slovenske  
družine po raznih krajih Minesote in  
se zvečer prikeljali v Deerwood, kjer  
je bil tedaj župnik Janez Dolšina, dočim  
je Stanko Dolšina ostal v Duluthu.  
V Deerwoodu smo ostali 24. 25. 27. 28.

Jul. sva se odpeljala z busom v Minneapolis,  
kjer smo ogledali stolno cerkev in seme-  
nišče, kjer se je šolalo največ sloven-  
skih duhovnikov tu, od tu z vlakom ob reki  
Mississippi v Milwaukee- in nato z  
vlakom preko Chicago v Cleveland.